

SCHOOL'S OUT

Наръчник за употреба (БГ)

Съдържание

Въведение

<u>Програма за включващи училища</u>	4
<u>Стъпка 1: Въвеждащо интервю</u>	5
<u>Стъпка 2: Сканиране на нивото на включване в училището</u>	6
<u>Стъпка 3: Доклад за нивото на включване</u>	7
<u>Стъпка 4: Обратна връзка и поставяне на цели</u>	9
<u>Стъпка 5: Обучителни модули</u>	10
<u>Онлайн обучение</u>	10
<u>Обучителни модули</u>	11
<u>Интерактивни срещи</u>	13
<u>Стъпка 6: Финална оценка</u>	15
<u>Стъпка 7: Заключително интервю</u>	16
<u>Препоръки</u>	17

Въведение

Този наръчник съдържа инструкции за прилагането на безплатния набор от инструменти, част от Програмата за включващи училища. Програмата е разработена като част от европейския проект

School's Out (SOT), финансиран от Европейската комисия в рамките на Програма Права, равенство и гражданство (REC), 2014-2020 г., на Европейския съюз. Проектът се изпълнява от фондация Билитис (България), çavaria (Белгия), Centro Risorse LGBT (Италия), ILGA Portugal (Португалия) и University of Brescia (Италия).

Тъй като Програмата е разработена от консорциум с партньори от четири европейски държави - Белгия, България, Италия и Португалия, тя е достъпна на националните езици на партньорите, както и на английски език. Програмата също така е адаптирана, за да отговаря на местния контекст в партньорските държави.

Програмата за включващи училища се състои от седем стъпки, които заедно образуват програма, предназначена да помогне на (средните) училища да работят за безопасна и приобщаваща училищна среда, напътствани от ЛГБТИ-организация. В този смисъл програмата е насочена към ЛГБТИ организации, които могат да я прилагат в средните училища. Инструментариумът се състои от настоящия наръчник с инструкции и шаблони за всяка стъпка от програмата. Инструкциите за всяка стъпка могат да бъдат намерени в това ръководство.

Програма за включващи училища

Програмата се състои от седем стъпки. Шаблоните или документите, които съответстват на всяка стъпка, са разработени с цел да подпомогнат както ЛГБТИ организациите, така и участващите училища. В този смисъл всеки документ съдържа ясни инструкции както за учителя, така и за участващите училища. Настоящият наръчник предоставя допълнителни пояснения.

Програмата започва с въвеждащо интервю. След провеждане на въвеждащото интервю, програмата продължава с проучване на нивото на включване в училището. То се провежда под формата на въпросник, който бива изпратен както на учителите, така и на учениците. Резултатите биват анализирани и превърнати в доклад за училището, включващ препоръки и начини за подобряване на училищния климат по отношение на включването. След като тези препоръки бъдат превърнати в цели, училището може да започне с изпълнението на тези цели. За да изпълни целите си, училището може да премине през редица обучителни модули. Тази фаза на обучение ще бъде последвана от финална оценка, която ще измери напредъка на училището. Накрая ще бъдат изготвени финален доклад и интервю, за да се помогне на училището да продължи напредъка си в превръщането на училището си в по-приобщаващо.

Подробен преглед на всяка стъпка можете да намерите в следващите глави. Имайте предвид, че програмата е разработена така, че да бъде гъвкава. В този смисъл е възможно програмата да се адаптира към контекста на училището. Например, някои въпросите от въвеждащото интервю могат да бъдат пропуснати или да бъдат добавени други въпроси, ако е необходимо.

Стъпка 1: Въвеждащо интервю

Програмата започва с въвеждащо интервю между организацията и училището. Това интервю има за цел да оцени ентузиазма и интереса на училището, да бъде представена по-подробно програмата и да бъдат обсъдени взаимните очаквания. Препоръчително е въвеждащото интервю да се използва и за представяне на различните етапи на програмата, както и на предварителния график.

Важно е да сте наясно кои минимални условия, както и кои мерки за безопасност трябва да са налице, за да се изпълни програмата безопасно. Имайте предвид, че всяка съпротива от страна на училищния персонал и/или родителите може да бъде пречка за (безопасното) изпълнение на програмата. Поради това е важно да се използва входящото интервю, за да се получи ясна представа за контекста, в който ще се прилага програмата.

Шаблонът за провеждане на интервюто съдържа три набора от въпроси. Не е необходимо да се задават всички въпроси, а по-скоро интервюто да се адаптира към контекста на училището.

Стъпка 2: Сканиране на нивото на включване в училището

Сканирането нивото на включване е инструмент, който се използва за измерване нивото на училището в началото на програмата. То включва темите за пола, приобщаването на ЛГБТИ хората, тормоза, основан на идентичността, и приобщаващите училищни политики. Сканирането се състои от две анкети - една за учителите и една за учениците. Тези анкети биват използвани като инструмент за самооценка, а резултатите от тях за определяне на целите за останалата част от програмата. Резултатите от анкетите ще бъдат представени на училището в доклад (вж. стъпка 3 от програмата).

Моля, обърнете внимание, че някои въпроси се фокусират върху други характеристики на идентичността, различни от половата идентичност и сексуалната ориентация, докато в модулите за обучение тези теми не се обсъждат или се обсъждат в по-малка степен. Тези въпроси са добавени, за да се обрисова по-подробна картина на средата в училището и да се сигнализира за други възможни проблеми.

Препоръчително е въпросниците да се разпространяват с програма като SurveyMonkey, която може да се използва и за анализ на резултатите от въпросниците. Важно е резултатите от анкетите да се обработват анонимно и да се гарантира, че няма цитати, които да идентифицират респондентите, за да се избегнат потенциално опасни ситуации.

Вижте стъпка 3 за повече информация относно анализа на резултатите от сканирането на нивото на включване.

Стъпка 3: Доклад за нивото на включване в училището

Докладът за нивото на включване представя анализ на резултатите от анкетите от стъпка 2. Той също така дава възможност на фасилитиращата организация и училището да се срещнат отново и да обсъдят програмата. За представянето на доклада ще се проведе среща с участващото училище (вж. стъпка 4 от програмата).

Препоръчително е докладът да се изпрати на училището *преди провеждането на срещата*, за да има време да се подготви за срещата. Самата среща може да се използва за обсъждане на резултатите от сканирането, за определяне на цели, както и за създаване на график за следващите стъпки от програмата.

Вижте стъпка 4 за повече информация относно представянето на доклада за сканиране на включването.

Подход

След като анкетите бъдат затворени, събраните отговори трябва да бъдат анализирани. Препоръчително е да анализирате отговорите на двата въпросника поотделно, но и да ги сравните. По този начин може да се определи дали учителите и другият персонал на училището имат същото възприятие за училището и неговата среда, каквото имат учениците. Ако има разминаване в отговорите, е важно това да се посочи в доклада.

Моля, имайте предвид, че е важно резултатите от анкетите да се обработват анонимно и да се гарантира, че няма цитати, които да идентифицират респондентите, за да се избегнат потенциално опасни ситуации.

Шаблонът на доклада посочва в коя част кои въпроси трябва да бъдат анализирани. Препоръчително е да се запази редът, в който се разглеждат резултатите от анкетите, за да се получи кратък и ясен доклад.

Препоръчително е също така да добавите графики и/или таблици в доклада, за да визуализирате някои или всички резултати. В доклада могат да се цитират и конкретни отговори, за да се подкрепи даден анализ или да се посочи добра практика. Имайте предвид, че тези цитати трябва да бъдат анонимни.

И накрая, препоръчва се да се докладват не само нуждите или работните точки, но и добрите практики. Добрите практики могат да се посочат, за да се накара училището да инвестира в тях и да ги поддържа. Това може да помогне и за мотивиране на екипа на проекта, тъй като ще покаже, че училището е на прав път.

Стъпка 4: Обратна връзка и поставяне на цели

Етапът "обратна връзка и поставяне на цели" се основава на сканирането на включването и написания към него доклад. След като резултатите от анкетите бъдат анализирани, фасилитиращата организация и участващото училище ще използват доклада, за да определят целите и задачите за останалата част от програмата.

Препоръчително е да се насрочи среща с училището, на която да се обсъди докладът за нивото на включване, както и да се определят целите за останалата част от програмата. По този начин училището ще може да направи информиран избор, когато решава кои модули за обучение (стъпка 5) са подходящи екипа. Имайте предвид, че училището може да реши кои модули за обучение са подходящи и на по-късен етап.

На база на доклада ще се определят потребностите на училището и работните точки, които да бъдат развити с цел създаване на по-приобщаващ училищен климат. Целите се определят съвместно с подпомагащата организация. Важно е поставените цели да са реалистични и постижими.

Препоръчително е докладът да се изпрати на училището *преди провеждането на срещата*, за да може да се подготви за срещата.

Стъпка 5: Обучителни модули

Целта на Програмата за включващи училища е да предостави на училищата, и по-специално на учителите, обучение и инструменти за създаване на включващ училищен климат. След като целите са набелязани, следващата стъпка в програмата е да се обучат учителите и другият училищен персонал. За тази цел са разработени общо осем модула за обучение. Обучителните модули са комбинация от различни формати и се състоят от две онлайн обучения, четири тренинга и два сценария за интерактивни срещи.

Онлайн обучение

Разработените онлайн уроци могат да бъдат намерени на платформата за електронно обучение www.kliqacademy.be. Онлайн обученията са достъпни безплатно и не е нужно да създавате профил, за да имате достъп до тях.

В горния десен ъгъл на уебстраницата можете да промените езика, за да видите електронното обучение на предпочитания от вас език.

Курсът "ЛГБТИ 101" е въвеждащ курс по въпросите на половата идентичност и сексуалната ориентация и включва някои съвети и трикове за учителите как да използват тази информация в практиката си. Препоръчително е училището първо да премине през това електронно обучение, за да може да участва в интерактивните срещи за включваща училищна база.

В курса "ЛГБТИ, културните различия и религията" се обсъжда как темите, свързани с ЛГБТИ общността може да бъдат обсъждани в клас, като същевременно се проявява чувствителност към религията или културните различия на учениците. Ще научите как правилно да формулирате тези теми и как да бъдете приобщаващи, без да попадате в капана на безкрайния дебат за морала.

Обучителни модули

За целите на програмата, бяха разработени четири обучения по темите за анти-ЛГБТИ тормоза, включване на ЛГБТИ темите в часовете, приобщаващата училищна среда и включване на транс и интерсекс учениците.

Всяко обучение започва с въведение за пола и половите норми. Тези слайдове могат да се използват при необходимост, но могат и да се изтрият, ако дадено училище участва в няколко обучения, за да се избегне повторение. Всяко обучение съдържа бележки с допълнителна информация към слайда, както и инструкции за учителя. Обърнете внимание, че някои слайдове изискват специфична за националния контекст информация и трябва да бъдат предварително попълнени от учителя.

Очакваното време за едно обучение е от 1,5 до 2 часа.

Как да реагираме на анти-ЛГБТИ тормоз

Това обучение е предназначено за учители и друг училищен персонал.

В много училища сред младежите и някои учители се използва анти-ЛГБТИ език. Много учители не разпознават анти-ЛГБТИ езика и тормоза. Това обучение ще помогне на учителите да идентифицират проблема и ще им предостави съвети как да реагират.

Как да включите ЛГБТИ теми в часовете си

Това обучение е предназначено за учители. То може да се проведе в допълнение към обучението "Как да създадем включваща училищна среда".

Обучението дава отговор на въпроса: "Как да включите ЛГБТИ темите във вашата (вече) препълнена учебна програма?" и предоставя практически съвети.

Как да създадем включваща училищна среда

Това обучение е предназначено за директорите и административния персонал на училището. Препоръчително е то да бъде последвано от интерактивна среща: "Как да създадем училищна политика, включваща ЛГБТИ". Това обучение може да се проведе и като предисловие към обучението "Как да включите ЛГБТИ темите в часовете си".

Транс и интерсекс 101

Това обучение е предназначено за учители и друг училищен персонал. Препоръчително е участващите училища да преминат това обучение, ако искат да участват в интерактивните срещи за приобщаваща училищна база.

Обучението е въвеждащ курс, който се фокусира върху (нуждите на) транс и интерсекс младежите. Фокусът на това обучение е върху приобщаващия език, политиките и училищната база.

Интерактивни срещи

Интерактивните срещи са срещи, на които училището ще може да работи по своите политики. Разработеният шаблон предоставя на подпомагащата организация идеи за това как да организира срещата. Препоръчително е срещите да са интерактивни, с различни упражнения, които изискват активно участие, например брейнсторминг.

Важно е за всяка среща да е ясно кой ще бъде фасилитаторът, който води срещата. Фасилитаторът може да участва в брейнсторминг сесии, но също така следи процеса. Ако екипът на училището започне да влиза в ненужни детайли или да се разсейва, ролята на фасилитатора е да върне групата към целта на задачата. Фасилитаторът не е длъжен сам да дава отговорите, но при необходимост може да предостави справочна информация. Важно е да се отбележи, че фасилитаторът не може да принуди училището да прави промени. Той може да се съветва с представителите на училището каква е тяхната гледна точка и да ги насочва. Имайте предвид, че промените изискват време и някои предложения може да бъдат приложени и на по-късен етап.

Как да създадем училищна политика, включваща ЛГБТИ

Тази среща е предназначена за директори и друг административен персонал. Може да бъдат включени и учители. Фасилитаторът ще помогне на училището да интегрира политиката за приобщаване на ЛГБТИ в съществуващата политика. По време на срещата ще се обърне специално внимание на политиката за борба с тормоза и училищните разпоредби.

Цел на сценария

Този сценарий е инструмент, който фасилитаторът може да използва, за да работи с училището за подобряване на училищната политика, включваща въпросите на пола и ЛГБТИ.

Основна информация

Много училища искат да работят за дългосрочна промяна. Информирането на учителите и споделянето на знания е важно, но за устойчива промяна в училището трябва да се разгледа

училищната политика. Ако в рамките на училищната политика се предвиди място за теми като справяне с тормоза, пол, сексуална и полова идентичност, тогава се дава възможност за устойчива и дългосрочна промяна в училището.

Забележка: За да се създаде политика, която да бъде подкрепена от всички, е важно тя да бъде (пре)написана от работна група, в която участват представители на училището. В идеалния случай това е същата работна група, която е отговорен за прилагането на програмата. Важно е тази група да има разрешението на ръководството на училището. Преди да започнете, трябва да е ясно кой каква отговорност носи.

Транс, небинарните и интерсекс ученици/учители не трябва да бъдат задължавани да участват в срещата. На срещата може да се обсъждат чувствителни теми и това трябва да се вземе предвид. Ако тези ученици и/или учители искат да участват доброволно, тогава се препоръчва училището да насърчи участието им.

Включваща училищна база

Тази среща е предназначена за директори и друг административен персонал. Може да бъдат включени и учители.

Цел на сценария

Този сценарий служи като инструмент за съвместна работа с училището за подобряване на условията за небинарните, транс и интерсекс младежи.

Сценарият може да се използва като контролен списък, който да се прегледа заедно с училището по време на срещата. В контролния списък се обсъждат различни аспекти, като например администрацията и санитарните помещения. Често се включва обяснение защо даден елемент е включен в контролния списък.

Този контролен списък не е изчерпателен, но може да се използва като отправна точка. Към него могат да се добавят елементи.

Забележка: За да се създаде политика, която да бъде подкрепена от всички, е важно тя да бъде (пре)написана от работна група, в която участват представители на училището. В идеалния

случай това е същата работна група, която е отговорен за прилагането на програмата. Важно е тази група да има разрешението на ръководството на училището. Преди да започнете, трябва да е ясно кой каква отговорност носи.

Транс, небинарните и интерсекс ученици/учители не трябва да бъдат задължавани да участват в срещата. На срещата може да се обсъждат чувствителни теми и това трябва да се вземе предвид. Ако тези ученици и/или учители искат да участват доброволно, тогава се препоръчва училището да насърчи участието им.

Стъпка 6: Финална оценка

Шестата стъпка от програмата е финалната оценка. След като училището е взело участие в обучителните модули и е изпълнило целите си, настъпва момента да се оцени дали тези цели са постигнати. Резултатите от финалната оценка може да бъдат представени в доклад, включващ препоръки за бъдещето на училището, след приключване на програмата. Може и да анализирате резултатите и да ги представите на среща с училището (вж. стъпка 7 от програмата).

Важно е да се отбележи, че финалната оценка ще бъде изпратена само на учителите и другия персонал и няма да бъде изпращана на учениците, тъй като промените в училищния климат отнемат време и може да не бъдат видими веднага.

Препоръчително е въпросниците да се разпространяват с програма като SurveyMonkey, която може да се използва и за анализ на резултатите от въпросниците. Важно е резултатите от анкетите да се обработват анонимно и да се гарантира, че няма цитати, които да идентифицират респондентите, за да се избегнат потенциално опасни ситуации.

Вижте стъпка 7 за повече информация относно анализа на резултатите от финалната оценка.

Стъпка 7: Заключение интервю

Заключителното интервю цели да бъдат разгледани резултатите от финалната оценката, както и да се определи в каква степен целите, които са били поставени в стъпка 4, са били постигнати.

Важно е да се отбележи, че ако училището не е успяло да постигне всички цели, програмата може да бъде повторена.

Препоръчително е докладът да се изпрати на училището *преди провеждането на срещата*, така че участниците да имат време да се подготвят за срещата.

Препоръки

- Препоръчително е програмата да бъде проведена в рамките на две учебни години. Опитът показва, че училищата често са много натоварени, което затруднява изпълнението на допълнителни дейности. По този начин, ако програмата се изпълнява в рамките на две години, времето не е пречка и училището може да я изпълнява със собствено темпо. Препоръчва се обаче и създаването на буфери в графика в случай на неочаквани ситуации. Програмата е разработена така, че да може да се адаптира към контекста на училището. В този смисъл винаги има възможност за гъвкавост. Когато се изготвя графикът, имайте предвид графика на училището и натоварените периоди като провеждане на класни и външно оценяване.
- Препоръчително е училището да сформира работна група или комитет, който да участва в програмата и да следи за нейния напредък. По този начин ще има директни линии на комуникация и ще е ясно кой в училището е отговорен за напредъка и изпълнението на програмата. Освен това наличието на работна група, посветена на изпълнението на програмата, е лесен начин да се гарантира, че програмата действително се изпълнява и че времето и другите ресурси са на разположение през целия период на програмата.
- Препоръчително е да се насрочат няколко срещи с училището, за да се наблюдава напредъкът и да се изпълняват различните етапи на програмата. Добре е въвеждащото интервю, определянето на целите и заключителното интервю да бъдат проведени под формата на срещи, като това може да се случи онлайн или на живо. При необходимост могат да се насрочат допълнителни срещи.
- Препоръчително е обучителните модули да се прилагат в допълнение един към друг, например обучението "Как да създадем включваща училищна среда" да се приложи заедно с интерактивната среща за включваща училищна политика за ЛГБТИ. Препоръчва

се също така всяко училище да участва в онлайн обучението "ЛГБТИ 101". Често нивото на познания за ЛГБТИ общността се подценява и това онлайн обучение е лесен начин да се уверите, че всички имат основни познания за половото и сексуалното разнообразие. Друг начин за прилагане на обучителните модули е да се организират обучителни дни, в които целият ден е посветен на темата. Често това е по-лесно, отколкото да се организират няколко събития. В зависимост от ентузиазма в училището по отношение на програмата, обучителните дни може да бъдат посещавани на доброволен принцип или да станат задължителни.

